

MUZEUL - EDUCAȚIE, CULTURĂ, VALORI

lector universitar Tatiana FILIPSKI

Universitatea Tehnică a Moldovei

RESUME

Since antiquity the museums have preserved and attracted material resources, cultural and spiritual models of civilization, for making them available to society. The ancient civilizations with their great artistic heritage and philosophical schools that resulted in a new era of history and evolution of museums, institutions having the ability to promote the culture of that era. The antiquity is represented as a period of accumulating the great values of art, and the invoked phenomena is recorded since 5 century BC [6]. The museum, being a cultural multifunctional institution, had the meaning to preserve the human civilization heritage and to emerge with philosophical ideas and concepts with didactic and aesthetic aspects.

Încă din antichitate, muzeul a conservat și canalizat mijloace materiale, modele culturale și spirituale a civilizației, pentru a le pune în serviciul societății. Civilizațiile antice, cu marile lor curente artistice și școli filosofice au dat naștere unei noi etape în istoria și evoluția muzeelor, care se înscriu ca instituții cu drept de promovare a culturii în această epocă. Antichitatea se prezintă ca o perioadă a teaurizării valorilor de artă, iar fenomenul vizat se înregistrează începând cu sec. 5 î. Hr. [10]. Muzeul, constituind o instituție de cultură cu multiple funcționalități, avea menirea să păstreze tezaurul omenirii și să fuzioneze alături de ideile filosofice și concepțiile cu caracter didactic și estetic. Astfel conceptul de muzeu sau *mouseion* își are originea în limba greacă veche, consemnând o instituție permanentă creată pentru conservarea, cercetarea, valorificarea prin diferite mijloace a colecțiilor de obiecte cu interes artistic, istoric, științific și tehnic destinate educației publicului larg [1;10]. Apogeul afirmării ideii de muzeu o găsim instituționalizată în *Muzeionul din Alexandria*, unul dintre primele muzee, care reprezenta un nou tip de organizare spațială cu spectru vast de realizarea funcțiilor sociale, de promovarea istoriei și culturii civilizației. Prin colecțiile sale de lucrări de artă, prin marile opere scrise ce le acumulase, Museionul din Alexandria era de fapt un centru academic de tipul unei mari biblioteci și muzeu, în care se înregistra o mare frecvență a publicului [10;12;13;14].

Museionul din Alexandria înființat în anul 280 î. Hr., era considerat al doilea *far* [12; 13; 14], care prezenta o remarcabilă operă de arhitectură elenistică, caracterizată prin reliefe masive și forme impunătoare cu o mare influență simbolică, intelectuală și culturală. Muzeul presupunea mai mult decât un loc de expunere a obiectelor eteroclite, acesta încorporează o universitate și o bibliotecă foarte valoroasă [10].

Imaginea arhitecturală și spațiul interior al muzeului, constituie deziderate esențiale și mecanisme, care declanșează, mediază și facilitează receptarea optimă a variatelor mesaje, în vederea unei relaționări constructive între muzeu și vizitator.

Ideea unei arhitecturi simple, funcționale, care ar crea un cadru potrivit expunerii, depozitării și conservării obiectelor valoroase stă la baza tuturor construcțiilor înălțate la începutul sec. XX [9].

În contemporanietate, odată cu diversificarea ofertelor muzeale, a detașării muzeului de la funcțiile tradiționale și a transformării acestuia în centre de polarizare a activităților sociale, a apărut necesitatea unor negocieri decizii constructive ca spațiile muzeale să fie accesibile pentru toate categoriile de public, fiind destinate și unor activități cu caracter educativ și de divertisment [4; 5].

Designul de interior al muzeelor își asumă responsabilitatea pentru organizarea utilitară și estetică, a spațiului său, concentrând atenția și mediului expozițional. Prin complexitatea și coordonarea elementelor de organizare a spațiului interior al muzeului, se urmărește scopul interacțiunii echilibrate și armonioase a conținutului cu forma; se asigură suportul necesar de stimulare senzorială, emoțională și cognitivă a receptorului. Designul de interior al muzeului modelează acțiuni distincte ce contribuie la realizarea funcțiilor de raționalizare și ergonomizare, de semnificație și expresivitate, de creație artistică și estetică, de umanizare, de socializare și dezvoltare hedonistică (din gr. hedone-plăcere, delectare) [9].

Dezvoltarea noilor tehnologii, apariția de materiale și tehnici performante se reflectă direct asupra designului de interior al muzeului și al arhitecturii acestuia.

Astăzi devine necesară amenajarea unor spații expoziționale inedite, corespunzătoare exigențelor utilitare, dar și celor intelectuale, atitudinilor estetice și spirituale a culturii vizitatorilor contemporani. Noțiunea de *vizitator*, are sensul și de *utilizator*, *consumator* al mesajelor ce parvin de la obiectele expuse și de la spațiul muzeal.

Astfel, concepțiile și opțiunile folosite de designer și alți specialiști muzeologi înserează complexitatea și flexibilitatea circuitului de mesaje expoziționale în funcție de atitudinile acceptate referitoare la obiectele expuse, la modul lor de prezentare, la tipul mediului ambiental promovat. În acest context, formulele de realizare a proiectelor arhitecturale și de design a muzeelor invocă

alături de noile idei artistice, nevoia de a crea un *habitat îmbinat cu incitări educogene* [1].

Actual muzeul, se caracterizează printr-o dinamică expozițională însoțită de valorificarea diversității soluțiilor conceptuale, claritatea și luminozitatea expresiei artistico - plastice, dar și prin realizarea unor abordări variate în demersul educațional. În relația obiect - spațiu, modul de prezentare a reunit specificul de expunere cu diferite activități teatrale, însoțite de efecte vizuale astfel, ca exponatul să fie recepționat și cu ajutorul contextului. Expoziția muzeală este un simbol, a cărui dezvoltare ne oferă, împreună cu o experiență estetică, o gamă largă de semnificații culturale. Unicitatea mesajului muzeal recepționat integral depinde de interacțiunea sa cu alte subiecte expoziționale, expoziția însăși devenind o operă de artă.

Evident că pentru eficientizarea căilor de comunicare între exponat și consumator, se apelează la demersul educativ, utilizat ca reper în crearea unor programe muzeale și pedagogice, orientate spre educația intelectuală, estetică și morală a vizitatorului. În acest sens, se apelează la noi posibilități specifice de expunere, se crează oportunități de optimizare și corelare a metodelor moderne expozitive, îmbinate cu tehnologiile informaționale, experiența profesională a cadrelor didactice, psihologilor, animatorilor, decoratorilor, designerilor și muncitorilor muzeeni. Întrucât, educația muzeală se instituie ca o coordonată pedagogică și un proiect teoretico – aplicativ ce corelează interferențele directe și/sau tangențiale cu unele domenii de activitate și discipline ca: educația estetică, educația artistică, psihologia, istoria artelor, muzeologia, design de interior, vom contura câteva strategii care vor asigura promovarea și cunoașterea tezaurului muzeal. Bineînțeles că strategiile pe care le propunem au un caracter ambivalent, de cultivare a persoanei la general și de familiarizare a acesteia cu istoria ținutului natal și a civilizației. Totodată, vizitatorul are posibilitatea să observe și să cunoască specificul vieții cotidiene a unui popor, specificul dezvoltării meșteșugurilor, a artei, a evoluției tradițiilor și obiceiurilor.

Astfel, în educația muzeală putem evidenția funcționalitatea următoarelor strategii pedagogice:

- colaborarea sistematică și planificată muzeu-instituții de învățământ-comunitate-familie;
- implicarea unui ansamblu de instituții care se ocupă de educația copiilor, adolescenților, maturilor: centre de creație, școli de dans, școli de pictură etc.;
- eficientizarea activităților de prezentare a exponatelor muzeale de către specialiști din domeniu;
- promovarea informației privind tezaurul muzeal al localităților țării și a tezaurului mondial.

În concluzie menționăm că muzeul contemporan își schimbă concepțiile de expunere, cercetare, conservare și promovare a tezaurului muzeal, modificându-și aspectul exterior și interior, satisfăcând interesul substanțial diverselor categorii de public. Muzeele studiază capacitatea și modul de valorificare a informației, asumându-și rolul de mediator între expozant și utilizator [7].

Muzeele, construite în ultima jumătate de secol, sunt interesante prin arhitectura lor, încercând să implice noi forme de prezentare în exterior printr-un aspect deosebit, cât și în interior, prin săli de conferințe de prezentarea a exponatelor, ateliere experimentale, dotate cu tehnologii moderne. Astfel de muzee ce oferă compoziții arhitecturale inedite, urmărind să-l fascineze pe vizitator, este *Muzeul Evreesc din Berlin* cu fațada sub formă de zig-zag, *Muzeul de Artă din Austria*, care proiectează pe clădire diverse imagini istorico-artistice; *Muzeul Experience Muzic Project din Seattle*, care are formă de chitară etc. Muzeele, din vechile clădiri neoclasice, moștenite din veacul trecut, au fost, în mare parte, reorganizate iar expozițiile sunt ghidate de specialiști versați în domeniu, care oferă informații istorice profunde și detalii speciale.

Definit ca instituție statală, actualmente, muzeul intervine pe arena societății, alături de instituțiile de învățământ, prin implicațiile sale valoroase în procesul educațional. Prin mesaje specifice, muzeele promovează educația morală, civică, cognitivă, estetică, pro - patrimoniu, pro-muzeu; dezvoltă atitudini cetățenești, patriotice, oferă publicului etaloane asupra frumosului și valorii. Muzeul ne învață că în orice cultură tradițională, modernă sau postmodernă, constituită, sau în curs de constituire, se reunesc cele mai diverse valori cu semnificații specifice; ele exprimă dintr-o perspectivă educativă ceea ce este omul și ceea ce el poate deveni sau trebuie să fie datorită asimilării și renovării valorilor culturii și civilizației umane, a potențialului său genetic și psihologic [2; 3].

În țara noastră, alături de muzeele frecvent vizitate, există muzee mai puțin cunoscute, care, la fel păstrează exponate valoroase ce transmit mesaje despre strămoșii noștri și prezintă interes istorico-cultural național și european [15]. Menționăm deosebit faptul că Republica Moldova se bucură de legiferarea muzeelor sale la nivel internațional prin cooperarea și înțelegerea reciprocă cu mai multe state care s-au angajat să contribuie la salvarea, conservarea, păstrarea și transmiterea tezaurului spiritual al umanității generațiilor în creștere. Aceasta ne dă speranțe că educația va fi promovată activ în cadrul comunității.

BIBLIOGRAFIE

1. Andrei R. *Pedagogia muzeală – programe și strategii*, în Revista Muzeelor, 2005, nr. 3.
2. Cuznețov Larisa *Filosofia și axiologia educației*, UPS, Chisinau, 2017.

3. Cuznețov Larisa *Constituirea valorilor și esența lor educativă, educație prin optim axiologic, teorie și practică*, UPS, Chișinău, 2010.
4. Cucuș C. *Pedagogie*. Ed. Polirom, Iași, 1996.
5. Cucuș C. *Educația estetică*, Ed. Polirom, Iași, 2014.
6. Cristea S. *Fundamentele pedagogiei*, Ed. Polirom, Iași, 2010.
7. Cojocariu V., Barabaș, N., Mitocaru V. *Pedagogie Muzeală*, București, 1998.
8. DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Univers enciclopedic gold, București, 2012.
9. Niculescu C. *Muzeologie generală*, ED. Didactică și Pedagogică, București, 1975.
10. Piatkowski A. *Istoria Epocii Elinistice*, ED. Albatros, București, 1996.
11. Ploșniță El. *Reflecții asupra muzeografiei Moldovenești contemporane. Studii de muzeologie*, Chișinău, 2008.
12. Zancu A. *Muzee-muzeologie-muzeografie*, Ed. Cartdidact, București, 2006.
13. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/museionul-celebrul-muzeu-din-alexandria> [accesat 14 ianuarie 2018].
14. <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/03/20/biblioteca-din-alexandria-tezaur-spiritual-al-antichitatii-greco-latine-si-al-lumii/> [accesat 14 ianuarie 2018].
15. <https://www.nationalmuseum.md/ro/> [accesat 22 mai 2018 ora 15:41]